

Kamziččia ruja

VEĽKOLEPÉ DIVADLO

Pod záplavou nežných jesenných lúčov je pripravená nedozerná aréna. A s ňou i herci!

Alpské i pyrenejské kamzíky menia srst' už v septembri. Po jarnom presrst'ovaní je to druhá výmena srsti v roku. Kožuch kamzíka vrchovského alpského i jeho príbuzného pyrenejského tvoria dva typy chlupov, a to prečnievajúce pesíky a spodná vlnitá srst' – podsada. Dlhšie a hlavne duté chlpy pesíkov zabezpečujú ochranu pred zimou vďaka vzduchovej vrstve vyplňajúcej vnútro každého chlpa. Mohutné rúno na chrbte, nazývané tiež kamzičí fúz, tvoria z veľkej časti práve dlhé pesíky. Ak chce cap zapôsobiť na svojich konkurentov, najezí svoj fúz, čo však nie vždy postačuje. Podsada zasa vytvára spodnú ochrannú vrstvu, ktorá sa podieľa na regulácii telesnej teploty.

Prichádza jeseň

Jagavé slnko sa skláňa bližšie k zemi, siluety hôr sa predlžujú, akoby sa vypínali až

k nebesiam. Skaly sa rozžeravia novými farbami, kým ich poprašok prvých snehov nezahalí do biela. Kamziččia ruja prináša neopakovateľné

divadlo, pri ktorom samce nabehajú hore a dolu celé stovky výškových metrov. Poháňané abnormálne veľkým srdcom a vzrušené prítomnosťou rujných samíc, skáču, šplhajú, robia piruety, bľačia či mečia s jediným úmyslom: udržať si vládu nad rujoviskom a odohnať konkurenciu. Hory sa menia na nedozernú arénu, kde surovosť členitého terénu ani príkrosť podnebia nijako nezaostávajú za závratnou krásou dolín, štítov a morén. Alpské i pyrenejské kamzíky, morfológicky predurčené

vhodný na budúce eskapády a iné nespútané naháňačky. Dospelý samec, na fotografii druhý zhora, dáva kozľaťu najavo svoju nespokojnosť, nerád ho totiž vidí v blízkosti matky. Jeho pootvorené ústa akoby chceli povedať: „No tak, vypadni!“

Kamzíčatá

Priehlbina v skale poskytla útočisko trom kozľaťam odohnaným od matky nepokojnými samcami, ktoré ich ustavične prenasledujú. A tak môžu pre-

žiť dlhé minúty mimo veľkého cirkusu odohrávajúceho sa všade vôkol nich. Trocha pokoja im príde vhod. Pre kamzíčatá, ktoré sa ako diváci po prvýkrát prizierajú veľkolepej slávnosti ruje, je to ozajstná škola života.

Odrastené mláďatá

V prekrásnej slnečnej expozícii pózuje minuloročné mláďa, pozorujúc neutíchajúci virvar spôsobený kamzíkmi neprestajne sa pretŕčajúcimi pred kamzicami. Vo veku jeden a pol roka sa ešte nezapája do ruje, aspoň zatiaľ nie... Na svoje prvé rande pôjde až o dvanásť mesiacov. V tomto ročnom období žije ešte v trojici s matkou a s mláďaťom narodeným na jar, hoci ruja vnáša poriadny zmä-

čelit' drsnosti horských biotopov, sú pripravené bojovať za pokračovanie života.

Capy

Prvé náznaky ruje prichádzajú zväčša začiatkom októbra. Dovtedy samotárske, nenápadné capy, pohybujúce sa sťa fantómy, prechádzajú na stádovitý spôsob života – pripájajú sa k čriedam pozostávajúcim z kôz a mláďat. Kamzičia zver sa rada zdržiava nad hranicou lesa či na akomkoľvek inom mieste, ktoré jej poskytne priestor

naklonenej roviny. Na to treba oveľa viac, krv kamzičej zveri je totiž bohatá na červené krvinky, vďaka čomu dokáže jedinec za niekoľko desiatok sekúnd prekonať i dvestometrové prevýšenie.

prejavuje vo forme naháňaní, prenasledovania, drobných potýčok a predvádzania sa. Apropo, všimnite si hrivu nad lopatkami. Keď ju jedinec naježí sťa štetku, usiluje sa pôsobiť mohutnejšie a zastrašiť tak svojich samčích druhov.

Rodinný život

V čriede pasúcej sa presne uprostred dopoludnia vládne priam hmatateľný nepokoj. Vľavo hore stoja proti sebe dva samce v zastrašujúcej pozícii, takej typickej pre tento

FAKTY

Dĺžka života

Kamzík má potenciál dožiť sa približne 25 rokov. Keďže sa proces starnutia začína už okolo 10. až 12. roka, málokteré jedince prekročia hranicu 15 až 16 rokov.

tok do ich rodinnej organizácie. Na fotografii vyniká pozoruhodná korpulentnosť vlnajšieho mláďaťa, ktorému rožky sotva prečnievajú ponad uši.

V čriede

Črieda troch kamzičiat s dvoma kamzicami (tretiu na fotografii nevidno) nepôsobí uvoľnene. A má na to svoje dôvody... Kamziky jej nedoprajú čas užiť si trocha pokoja. Na strmých horských svahoch, v prostredí takom príznačnom pre túto zver, vládne takmer neustály ruch. Hoci tráva poskytujúca zveri kvalitnú potravu už začína mierne vysychať, ešte jej je dostatok. V čoraz väčšej miere sa však objavujú zákrpky jeleše zelenej. V ostatných rokoch sa v dôsledku globálneho otepľovania tieto kry postupne rozrastajú na úkor vysokohorských lúč.

Ruja

Vzrušenie dosiahlo vrchol. Ústa otvorené, jazyk vyplazený – samec na fotografii očividne nijako zvlášť neprežíva efekt

Tento kamzík hľadá kamzicu, aby uspokojil svoje pohlavné potreby. Súčasne sa pokúša nastoliť i určitú teritorialitu, snažiac sa vystrnadiť prípadnú konkurenciu. Na rozdiel od jeleňov však medzi kamzíkmi neprichádza k otvoreným súbojom. Rivalita sa

druh. Mladší samec, na fotografii vyššie, je relatívne ľahšej telesnej stavby, zatiaľ čo jeho protivník má všetky atribúty kamzika v zrelom veku. Jeho pevné telo nadobúda pri pohľade z boku charakteristický lichobežníkový tvar, väčšia časť hmotnosti sa

presúva dopredu. So vzpriamenou hriovou si premeriava svojho soka, ktorý zanedlho ustúpi a stiahne sa, vedomý si sily oproti.

Teritoriálny

Tu som pánom ja! Kamzík sa šúcha o krík jelše zelenej, čím naznačuje, že je tu doma. Počas ruje si samce neustále značkujú svoje teritórium, aby zahnali potenciálnych konkurentov hľadajúcich samice. Slúžia im na to výlučky žliaz umiestnených pri báze rožkov, ktorými sa obtierajú o kamene, stromy alebo jednoducho len o trávu. Počas celej prvej fázy ruje sa tomuto rituálu venujú takmer nepretržite. Skúsenejší pozorovateľ môže zachytiť až na vzdialenosť niekoľkých desiatok metrov pomerne silný pyžmový odor sekrétu pachových žliaz, zvaných tiež figy.

Organizácia

Počas ruje sa črieda zoskupuje okolo kamzíc a kamzíčat. Ako vidno na fotografii, samice s mladými sa pohybujú v strede, zatiaľ čo samce okolo nich obletujú v neutíchajúcom baletе, ktorý zdanlivo nič nenaruší, dokonca ani prítomnosť človeka. Preto sú kamzíky z hľadiska loveckej činnosti počas tohto ročného obdobia veľmi zraniteľné. Niektoré departementy ako Savojsko berú tento fakt do úvahy a od 11. novembra do začiatku decembra poľovačky jednoducho zastavia. Podľa podaktorých je toto úradné obmedzenie diskutabilné, jeho cieľom je však ochraňovať samce, ktorých odstrel už aj tak výrazne prevyšuje odstrel samíc.

Vytrvalý ctiteľ

Balet pokračuje celé hodiny. Kamzík vpravo dole v typickej pozícii panáčkuje pred kamzicou, ktorá sa zatiaľ tvári nezúčastnene. Akoby capovi s dlhými rožkami na fotografii hore

FAKTY

Gravidita

Gravidita trvá približne 170 dní. Mláďatá sa rodia hlavne v období od konca mája do polovice júna.

dával na vedomie, že táto samica patrí len jemu. Všetko prebieha formou zastrešovania. Ostatní zvedavo čakajú na rozuzlenie celej tak trochu bojovej situácie. Mimochodom, je veľmi zaujímavé sledovať, ako sa od prírody bojazlivý a neškodný kamzík mení v čase ruje na mimoriadne výbojného tvora.

Samica rozhoduje...

Kým nedozrie ten správny čas na párenie, kamzica ostáva s tohoročným a vlnajším kamzíčat'om. Letné trio sa zatiaľ drží bokom od roztúžených samcov. Ruja môže preto trvať dosť dlho, a to od konca októbra až do sklonku decembra. Potom je logické, že sa posledné mláďatá môžu rodiť koncom júna, ba výnimočne až na samom začiatku júla. Preto niektoré kamzíčatá ulovené v septembri vážia niekedy len 7 či 8 kilogramov.

Reportáž: **Mattéo Zino**

